

גיליון הורים פרשת וַיִּרָא

בפרשה מספר נושאים מרכזיים: הכנסת אורחים של אברהם אבינו, משא ומתן על סדום, הפיכת סדום שרה בבית אבימלך, לידת יצחק, גירושו של ישמעאל, ברית עם אבימלך, עקידת יצחק.

לקראת השבת מצורפים שבעה סיפורים (נעשה מאמץ להביא סיפורים על מנת שתהיה אפשרות לגוון ולהתאים את הסיפור לפי הצורך החינוכי במשפחה או בכיתה)

סיפור א' – הָיוּ רָץ לְמַצֹּה קָלָה כְּבַתְמוֹרָה
סיפור ב' – מעלת השלום
סיפור ג' – עשיה מתוך אהבה אמיתית לקב"ה
מדרש ד' – היהודי מושגח ע"י הקב"ה
סיפור ה' – מדוע כתוב "ויכרתו שניהם ברית"
סיפור ו' – מדרשים על אנשי סדום הרשעים והחטאים
סיפור ז' – עקידת יצחק – אהבה ללא גבול
מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה.
שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

בפתיחת הפרשה אברהם אבינו עומד בפתח האוהל לאחר ברית המילה והיה מצטער שלא היו עוברים ושבים וכפי שמפרש רש"י: "הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים (בבא מציעא פו:), ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא מלאכים עליו בדמות אנשים" ועל אף שהיה זה היום השלישי לברית המילה ואברהם בן תשעים ותשע שנים "... וַיִּרָא וַיִּרְץ לְקָרְאָתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל...." ובהמשך נראה ".... וְאֵל הַבְּקָרֶיץ אֲבָרְהָם וַיִּקַּח בֶּן בְּקָרֶיץ..."
כותב "הבן איש חי" זצ"ל על הפסוק "מֶלֶךְ אֶסּוּר בְּרִהְטִים" שהשכינה קשורה עם ישראל בגלות בשביל שני ריצות (רהטים בארמית) שרץ אברהם אבינו עליו השלום בשביל מצוה... ואמרו גם כן בזוהר הקדוש כשישראל רצים לדבר מצוה, כנגד זה רצים מלאכי סנגוריא ומקדימין ללמד זכות על ישראל..."

והיה מעשה עם שלושה גוים שלכל אחד מהם היה סכום גדול של כסף ופחדו שייגנבו להם את זה באכסניה ולכן החביאו את כספם בהחבא מתחת לאיזה עץ והלכו. והנה אחד הגוים אמר בליבו שרק חבריו יירדמו והוא ילך לקחת את כל הכסף לעצמו ויחביאנו במקום אחר וכן עשה. ויגנוב את כל כספם, והנה השלושה הערבים הנ"ל באים לחפור כדי לקחת את אשר החביאו ויחשכו עיניהם כי לא מצאו את הכסף וכל אחד מהם צועק על חברו שהוא גנב את הכסף, כי לא היה איש איתם, וכן הגנב בעצמו צעק אליהם בצביעותו שהם גנבו את הכסף.

והלכו לבית משפט וסיפרו לשופט הערבי את כל הסיפור ויאמר להם השופט: וכי נביא אני? מנין לי לדעת, לכו לרבי כלפון הכהן והוא אולי ישפוט אתכם. מיד הלכו אליו שלושתם ויספרו לו ויאמר להם הרב: מנין לי לדעת תחזרו אל השופט כי אני לא נביא. וכשהלכו אל השופט הרב שלח שליח במהירות שיאמר לשופט להחזיר אותם אליו שוב וכן היה, כשהגיעו אל השופט אמר להם תחזרו אל הרב. חזרו אל הרב אמר להם הרב: למה באתם? הרי אמרתי שאיני נביא לכו אל השופט, ושוב פעם שלח הרב שליח אל השופט שיחזיר אותם אליו.

כשהגיעו אל השופט אמרו לו הרב אמר שהוא לא יודע. אמר להם השופט אף על פי כן תחזרו אל הרב. וחזרו אל הרב, אמר להם הרב שוב באתם מנין לי לדעת תחזרו אל השופט ואיך שיצאו משם קרא להם הרב והצביע על אחד מהם ואמר לו אתה הוא הגנב! אמר האיש לא אני הגנב ואז חקרוהו עד שהודה שהוא זה הגנב והכל בא על מקומו בשלום.

ויאמרו לרב מנין ידע זאת, אם זה נבואה למה שלוש פעמים הם היו צריכים לבא אליך ואם לא נבואה אז מנין. אמר להם הרב זה לא נבואה, אלא כשנכנסו פעם ראשונה ראיתי שנים מהם נכנסים מהר ואחד הולך לאט הבנתי שכנראה זה הגנב ולכן הוא לא ממנהר. אבל אמרתי אולי הוא צולע וזה לא מרצונו לכן אמרתי להם ללכת ולפתע הוא היה הכי מהיר והיה הראשון בחוץ, ובפעם השנייה כשבאו, שוב פעם הוא אחרון וביציאה ראשון. וכן בפעם השלישית, שזה כבר חזקה ע"כ. ומה אנו יכולים ללמוד מהמעשה הזה, שכולם ראו כמובן את חכמת הרב, והיה קידוש ה' גדול:

את המסר לילדים ניתן למקד סביב המשנה במסכת אבות "הוי רץ למצוה קלה כבדמונה" ולא להיפך ח"ח, וכפי שמלמד הבן איש חי בהלכותיו על הפסוקים למעלה: "מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת, וכן לכל דבר מצוה". שלא נזכה להיות כמו הגנב שבא אחרון ויוצא ראשון או כמו הילדים שבאים אחרונים לעזור וראשונים להתחמק מכל דבר שצריך לעשות בשביל האחרים.

סיפור ב' לשולחן שבת

בבראשית רבה פרשת וירא יח' מובא: "ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקך שרה.. (בראשית יח, יג), בר קפרא אמר גדול השלום שאף הפתובים דברו בדיאית (לא דייקו..). בשביל להטיל שלום בין אברהם לשרה, ויתצחק שרה בקרבה.. היתה לי עדנה ואדני זקן" (כלומר שרה חושבת שזה לא אפשרי כיוון שאברהם זקן), לאברהם אינו אומר פן אלא למה זה צחקך שרה לאמר האף אמנם אלה ואני זקנתי, לא דבר הפתוב כמו שאמרה שרה ואדני זקן, אלא ואני זקנתי.

מסופר על יהודי שעבד בבית-מטבחיים (מקום בו שוחטים בהמות לבשר), כל בוקר בכניסתו למקום העבודה ובערב עת יצא מהמפעל, הוא פנה לשומר ובחיוך מלא ברוך: "שלום ובוקר טוב", "שלום וערב טוב". דבר אחד הוא לא ידע, שאותו שומר כל כך מתרגש מזה שרק אחד מתייחס לנוכחותו בכל בוקר עד שהוא היה מחכה בכיליון עיניים לבואו ויציאתו...

והנה יום אחד בסיום העבודה השומר, מחכה ומחכה וכל העובדים כבר יצאו ואין זכר לאיש וברכתו, לאחר שהוא ראה שהוא לא יוצא חשב בליבו שבטח הוא כבר יצא ופשוט לא שם לב, אבל מכיוון שהוא ידע שאף פעם לא קרה שהוא יצא בלא לומר לו: "שלום וערב טוב", ידע שמשום מה הוא מתעכב במפעל, ונכנס לבדוק מה פשר הדבר.

כשנכנס למפעל הוא שומע זעקות עזרה מתוך המקפאים של המפעל, לפתע הבין מה קרה, אותו אדם נתקע באחד המקפאים וישר רץ לעזרתו והציל אותו מקיפאון ולמעשה בכך הציל את חייו...

סיפור ג' לשולחן שבת

מובא בפרשת העקידה שהמלאך פונה לאברהם: "ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה..." אברהם אבינו שהיה נחוש לקיים את המצווה רואה איל: "ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת פנו..." ורק לאחר מכן מתגלה המלאך שוב ומברך את אברהם: "ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית..." נשאלת השאלה מדוע המלאך לא מברך את אברהם אבינו מיד לאחר שעוצר אותו מלכצע את הציווי הראשון להעלות את יצחק לעולה אלא רק לאחר שאברהם אבינו מקריב את האיל? מה לומדים מהקרבן האיל? התירוץ יובן על פי סיפור: ר' אריה לויין זצ"ל היה איש חסד ונודע כרב האסירים. בשבת אחת הגיע לבית האסורים והנה דרכו נחסמה - השומר הבריטי לא נתן להיכנס.

עמיתו היהודי טען שיש ביד הרב אישור כניסה והבריטי השיב כי כרגע הוטל עוצר ותוקף רישיונו פג. המשיך היהודי ושאל את הבריטי: "מדוע הנך מפריע ליהודי הקשיש שמתנדב לעזור לאסירים הכלואים? ענה הבריטי בביטחון: "לבטח הוא מקבל שכר - שילך לחפש עבודה אחרת!..." כשראה ר' אריה לויין שדרכו נחסמה, הלך ומצא פרצה בגדר ונכנס. משנתפס והובא לפני השומר הבריטי אמר השומר: "כעת אני מאפשר לך להיכנס באופן חופשי כי בטוח שהנך מתנדב, אילו קיבלת שכר היית כבר פוסע בשמחה לביתך שהרי אתה את שלך עשית, אבל כשנכנסת דרך הפרצה הוכחת שהדבר בנפשך ולכן מעתה אתה יכול להיכנס כל אימת שתרצה!..." כן התשובה לשאלה:

בפרשת העקידה - אין עצם העקידה מוכיחה בשלמות את גודל צדקתו של אברהם אבינו שהרי היה אפשר להגיד שאברהם אבינו עשה זאת כיוון שפחד שה' יהרוג אותו ואת בנו אם יסרב...

אם אברהם אבינו היה עושה זאת מתוך פחד אז כבר בציווי הראשון שמלאך ה' מורה: "אל תשלח ידך אל הנער" - שמח היה להיפטר מהניסיון וממהר לשוב אל שרה.

אבל הוא לא עשה כן, אלא טרח וחיפש איל להקריבו שחלילה ירד מן ההר ללא קרבן... ולא זו בלבד אלא טרח להוציאו מתוך סבך העצים על מנת להקריבו.

זו אם כן ההוכחה הניצחת שלא עבד אברהם אבינו את הבורא יתברך אלא מתוך אהבה וכל מעשיו היו לשם שמים...

סיפור ד' לשולחן שבת

לאחר ששרה מבקשת לגרש את ישמעאל. מבצע אברהם אבינו את מצוות שרה וכך התורה כותבת: "וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיִּמְן אֶל-הַגֵּר שָׁם עַל-שְׂכָמָה וַיִּשְׁלַחְהָ וַתֵּלֶךְ וַתִּתַּע בְּמִדְבַּר בְּאֶרֶץ שְׁבַע" מבאר רש"י - ותתע. חזרה לגלולי בית אביה. במדרש אגדה כתוב, שברגע שזרקו אותה מבית אברהם, היא פרקה עול, ונתתע - שמצאה לבנה וזקפתה לשם עבודה זרה. בפרקי דרבי אליעזר, מביאים מקור לכך - מאיפה אנחנו יודעים שהיא חזרה לגלולי בית אביה? שכתוב שעבודה זרה, נקראת בשם תעתועים, שנאמר (ירמיה, י, טו): הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתֻעִים. ומובא סיפור מהספר של הגאון ר' שלום שבדרון: היה יהודי גאון עולם לפני השואה, שקראו לו. הוא נפטר בשוויץ, והביאו אותו כאן לקבורה. הגאון הרב מרדכי פורגמנסקי זצ"ל מספר שהוא נסע ברכבת מליטא, ממקום למקום, ובמהלך הנסיעה, הוא מצא יהודי שומר תורה ומצוות, נוסע איתו ברכבת. אותו יהודי היה שוחט ומוהל במקצועו. התחילו לדבר ביניהם דברי תורה, הם היו כל כך מרוכזים בלימוד ביחד ולא שמו לב, שהם צריכים לרדת. הגיע שעת צהריים והכרוז מודיע "הגענו לתחנה סופית" ... הרב שומע וצועק: "אויי וייי... התרחקנו שעתיים מהמקום שאנחנו צריכים לרדת... אין סיכוי שנגיע כבר לשבת הביתה...." אותו יהודי שהוא שוחט ומוהל, היה ממש נסער "תראה... לא הייתי כל-כך הרבה זמן בבית... הבטחתי שאני יבוא לשבת...." ר' מרדכי אומר לו - "אדוני, מה אתה נסער כל-כך, הקב"ה רוצה שנהיה פה בשבת!" ... אומר לו השוחט - כבוד הרב, אולי כבודו לא יודע אבל באיזור הזה אין יהודים בכלל!" מאיפה אתה יודע שאין? שאל ר' מרדכי והלה השיב במליצה: "כי אם היו פה יהודים, היו מזמינים אותי לכאן, לשחוט..." יוצאים מתחנת הרכבת ... פוגשים שם בעלי עגלות (מעין המוניות של פעם) ושואלים את אחד מהם - "אולי אתה יודע איפה יש כאן יהודים?" אומר להם בעל העגלה - "כן, אני יודע... יש כאן יהודי אחד! אקח אתכם אליי" ... לוקח אותם... יורדים מהכרכרה... מסתכלים... יש מזוזה על הדלת... ב"ה... נוקשים בדלת ... פותח את הדלת היהודי... רואה את הרב והשוחט... הוא לא הכיר את הרב... כולו נהיה חיזור, מתנשף כולו... שואל אותם היהודי - סליחה, מישהו ממכם מוהל?! אומר ר' מרדכי - "כן! הנה, הוא מוהל!" תוך שהוא מצביע על בן לווייתו "ברוך ה'!" צעק בשמחה... "שבוע שעבר נולד לי בן, ולא ידענו מה יהיה עם הברית, כי הילד לא הרגיש כל כך טוב, היום הרופא אמר לי, שאפשר לעשות לו ברית... אמרתי לו: 'עכשיו אתה מודיע לי? 12 בצהריים! מאיפה אני יביא מוהל?!'..." התפללתי לקב"ה: 'ריבונו של עולם, ציווית 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו'... אני רוצה למול, אבל אין מוהל, מה אני יכל לעשות?! בכיתי... התפללתי... והקב"ה זימן אתכם לפה!" אומר ר' מרדכי למוהל: "עכשיו אתה מבין, למה הגענו לפה?! נו... אני סנדק, אתה מוהל, והוא אבי הבן!"... אומר ר' מרדכי ליהודי: תשמע, עכשיו אני מבין את דברי רש"י על הפסוק בפרשה: "וַתֵּלֶךְ וַתִּתַּע בְּמִדְבַּר בְּאֶרֶץ שְׁבַע" מכאן שחזרה הגר, לגלולי בית אביה. מאיפה ידע את זה רש"י? כתוב שהיא טעתה בדרך... אבל מי אמר שהיא חזרה לגלולי בית אביה? אומר ר' מרדכי פורגמנסקי - פשוט מאוד, יהודי שעוסק בכל דבר מתוך לימוד תורה ומקיום מצוות לא טועה! הקב"ה מדריך אותנו. ואם כתוב וַתֵּלֶךְ וַתִּתַּע בְּמִדְבַּר בְּאֶרֶץ שְׁבַע, זה אומר שהיא לא הגיעה למדרגת יהודיה, כי אם היא הייתה יהודיה, לא היה מופיע פסוק כזה וַתִּתַּע והראיה לכך שאברהם אבינו שולח אותם עם לחם וחמת מים בלבד ואומר רש"י: "ולא כסף וזהב, לפי שהיה שונאו על שיצא לתרבות רעה" ודבר זה קורה רק כאשר הגר חזרה לגלולי אביה בסתר וכעת בגלוי.

סיפור ה' לשולחן שבת

במעמד כריתת הברית של אברהם אבינו עם אבימלך מלך פלישתים כתוב "וַיִּקַּח אַבְרָהָם וַיִּמְן לְאַבְיִמֶלֶךְ וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית". ומסופר שפעם אחת ציוה הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא זיע"א לאסור את מרכבתו כי ברצונו לנסוע לוורשא. עשו החסידים כמאמר רבם ועד מהרה יצאו הרבי ומכמה מחסידיו לדרך, בהגיעם לוורשא שאלו החסידים את הרבי להיכן מחוז חפצו, והרבי השיב כי יתנו לסוסים ללכת כאוות נפשם ברחובות העיר. לפתע ציוה הרבי על העגלון לעצור את המרכבה, היה זה בסמוך לבית מזיגה פשוט. נכנסו הרבי וחסידיו אל בית המזיגה ומצאו שם יהודים פשוטים היושבים במקום ומשוחחים, האזין הרבי לשיחתם של שני יהודים שניכר בהם שעבודתם היא סבלות וכה שוחחו השניים: אמור נא לי שאל אחד את חברו, האם כבר למדת היום חומש? אכן כן, ענה האיש. אף אני למדתי אמר הראשון, והיה לי קשה מאד הפסוק "ויכרתו שניהם ברית", כיצד זה כרת אברהם אבינו ברית עם גוי?

ענה חברו, אף אני שאלתי קושיה על פסוק זה, מדוע כתוב "ויכרתו שניהם ברית", והרי די היה לכתוב "ויכרתו ברית" ולשם מה כתבה התורה "שניהם". אלא – המשיך האיש – על ידי קושייתך מתורצת קושייתי, כוונת הפסוק שאכן כרתו ברית אבל למרות זאת נשארו להיות בבחינת "שניהם", כל אחד נותר לעצמו ולא נתאחדו בברית זו. כאשר שמע רבי שמחה בונים את הדברים ציווה על חסדיו שישבו לביתם, כל מטרת נסיעתי לוורשא לא היתה אלא כדי לשמוע פשוט נפלא זה

סיפור ו' לשולחן שבת

מדרש/סיפור לפרשה – על אנשי סדום

במסכת אבות פרק ה' משנה י' מובאת המשנה המוכרת: "ארבע מדות באדם. האומר שלי שלי ושלי שלי, זו מדה בינונית. ויש אומרים, זו מדת סדום. שלי שלי ושלי שלי, עם הארץ. שלי שלי ושלי שלי, חסיד. שלי שלי ושלי שלי, רשע". מהות מרכזית בחייהם של אנשי סדום, וניתן אף לראות בדורנו, היא הפירוד. המשנה מציינת "האומר שלי שלי ושלי שלי" והיא מידת סדום" כיוון שבצורה זו יוצרים פירוד. כלומר לא מעוניינים לשתף את מה ששלנו עם האחרים ומעדיפים את חיי הפרט על חיי הכלל וזה ההיפך מהחינוך היהודי שמחנך לחיים פרטיים מתוך חיים כלליים. את הרעיון הזה ניתן כמובן להציג בתוך המשפחה ובין החברים.

מצורפים אוסף מדרשים על אנשי סדום שמכל אחד מהם ניתן לספר סיפור שלם כאוות נפשכם. שנו רבותינו: אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקדוש ברוך הוא. שאין לה כל שביל ושביל בסדום שלא היו בו שבעה אילנות זה למעלה מזה – גפן ותאנה ורמון, אגוז ושקד, תפוח ופרסק, והנה כל השביל מספד. אמרו אנשי סדום: מאחר שאנו שרויים בשלום ובטובה, מוזן יוצא מארצנו, פסח וזקב יוצא מארצנו, אבנים טובות ומרגליות יוצאות מארצנו – למה לנו עובדי דרכים, שאין באים אלא לחסרנו? בואו ונשפח תורת רגל מארצנו. (שלא יבואו אלינו לעיר ויהנו ממה שיש לנו)

מי שהיתה לו שורה של לבנים, הנה בא כל אחד ואחד ונוטל אחת. אמר: לא נטלתי אלא אחת. מי שהיה שוטח שומים או בצלים, הנה בא כל אחד ואחד ונוטל אחד. אמר: לא נטלתי אלא אחד. (כל אחד לקח אחד ובסוף נגמר למוכר הכל)

ארבעה דברים היו בסדום: שקראי ושקרנראי וזיפאי ומצלי דינא. מי שקצץ און של חמור של חברו, אמרו לו לבעל החמור: תנהו לו עד שתצמח. מי שפצעו חברו, אמרו לו: תן לו שכר שהקיו לה דם. מי שעבר בגשר נותן ארבעה זוזים, ושעבר במים נותן שמונה זוזים. פעם אחת נגזמן לשם פובס אחד, אמרו לו: תן ארבעה זוזים. אמר להם: אני במים עברתי. אמרו לו: אם פן, תן שמונה. לא נתן – פצעוהו, בא לפני הדברים. אמרו לו: תן שכר שהקיו לה דם, ושמונה זוזים שעברת במים. אליעזר עבד אברהם נגזמן לשם. פצעוהו, ובא לפני הדין. אמר לו: תן לו שכר, שהקיו לה דם. נטל אליעזר אבן ופצע את הדין. אמר לו: שכר שיש לי בידך תנהו לזה – וממון שלי במקומו עומד. כך התנו ביניהם אנשי סדום: מי שיזמין אדם לבית המשתה יפשוטו טליתו. נגזמן אליעזר לשם לבית המשתה ולא הזמינוהו. כשבקש לסעד הלה וישב בסוף פלם. אמרו לו: מי הזמין לך לזה שישב אצלך? אתה הזמנתני. אמר: שמא ישמעו שאני הזמנתי ויפשוטו בגדי. נטל טליתו וברח לחוץ. וכן עשה אליעזר לכל אחד ואחד עד שיצאו פלם, ואכל הוא את הסעודה. היתה להם מטה שהיו משכיבין בה אורחים. אדם ארף – קצרוהו, קצר – מתחוהו. נגזמן לשם אליעזר. אמרו לו: עלה ושכב במטה. אמר להם: מיום שמתה אמי נדרתי נדר שלא אשכב במטה.

סיפור ז' לשולחן שבת

על גדלותו של אברהם שהלך לעקוד את בנו אנו זוכים לקרבה מיוחדת לקב"ה: "תקעו לפני בשופר כדי שאזכור עקדתו של יצחק" מדוע? תירוץ יובן על פי דבריו של ר' אברהם חכם רבה של כרמן שבפרס. משל למה הדבר דומה: מעשה במלך שהקים מדינה לתפארתו וכל אחד מהשרים רצה לתת למלך הנכבד, מתנה. ראש השרים ריכז את כולם והוחלט פה אחד לתת למלך כתר זהב משובץ יהלומים. אמרו ועשו, ריקעו את הכתר שיבצוהו יהלומים כאשר את היהלום המרכזי בכתר החליט ראש השרים להביא בעצמו. על מנת לגייס סכום עתק שכזה, מכר את ביתו וכל רכושו וחיפש יהלום מתאים אך לא מצא. נדד למדינות רחוקות ובדרך לא דרך מצא יהלום בגודל של ביצה נדיר ביופיו. שילם השר את שווי שלמעשה הוא היה כל רכושו וחזר לארמון. הוא לא הצטער כלל אלא להפך - שמח שמחה גדולה להכיר למלך מקצת טובתו. משהגיע אל המלך וראה אותו יושב עם יתר השרים. הוציא את האבן והכל התפעלו מיופייה הנדיר וגודלה המדהים.

אין זה יהלום! קבע המלך. "יהלום צריך ללטש עם יהלום מהיכן הושג יהלום גדול מזה?! אינני מאמין שזהו יהלום אמיתי" פסק נחרצות! המלך אף ביקש מהשר שליידו לנסות לשבור את היהלום ולראות אם זה באמת חזק ואם אכן מדובר ביהלום אמיתי. השר נבהל ופחד לשבור יהלום כל כך יקר ועוד שהושקע בו ממון רב ואמור להתנוסס בכתר המלך והתחנן אל המלך לצוות על מישהו אחר כיוון שאיננו מסוגל... כך ביקש המלך מיתר השרים ואף אחד לא הסכים לנסות לשבור אותו ואז קרא המלך לראש השרים שמכר את כל רכושו על מנת לרוכשו וביקש ממנו: "נסה אתה...!"

"בשמחה!" צעק ראש השרים וביקש פטיש. משהובא לפניו פטיש נתן מכה חזקה. היהלום לא נשבר והפטיש נבקע לשניים. הכל נשמו לרווחה ופלטו פה אחד: "אתה ידעת מראש!" אמרו בהקלה.

"לא ולא!!!" - הצהיר ראש השרים. "אם כן - כיצד העזת לנסות?! שאלו.

אמר להם: "שומים שבעולם, לשם מה אתם חושבים הקרבתי את כל רכושי? האם כדי להשיג אבן יקרה? לא ולא! הקרבתי הכל לכבודו של המלך ומה הוא כבודו אם לא עשיית רצונו?! - גם כשהוא מצווה להכרית ולנתוח...!"

קם המלך מכסאו, חיבקו והורה להכפיל את רכושו ומינהו למשנה המלך... הנמשל - זכותו של אברהם אבינו שהיה מוכן להקריב את בנו יחידו אשר אהב עומדת לנו, זרעו לזכות עולם.

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

הכנסת אורחים של אברהם אבינו

- כתוב בתורה: "יזרא אליו ה'" למה ה' נראה לאברהם? (רש"י יח,א) כדי לבקרו, כיוון שהיה חולה מברית המילה שעשה שלושה ימים קודם.
- למה אברהם ישב בפתח האוהל? (רש"י יח,א) הוא חיפש לראות אולי יש עוברים ושבים שיכנסו אליו
- מה פירוש "כחום היום" (רש"י יח,א) הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה שלא להטריח את אברהם עם אורחים
- שלושה מלאכים באים לבקר את אברהם מה היה התפקיד של כל אחד מהמלאכים? (רש"י יח,ב) ראשון להפוך את סדום שני לבשר על הולדת יצחק, ושלישי לרפאות את אברהם
- מה ההבדל בין הכנסת האורחים של אברהם פה לבין הכנסת האורחים של לוט בהמשך הפרשה? (רש"י יח,ד) אברהם אומר להם שירחצו את רגליהם לפני שהם אוכלים ונכנסים לבית, מכיוון שחשש שמא הם עובדי ע"ז שמשתחווים לעפר רגליהם, ואילו לוט לא עשה כן, ואמר להם לישון ואז לרחוץ את רגליהם, כיוון שלא הקפיד.
- אברהם אבינו אומר מעט ועושה הרבה. מציע לאורחים פת לחם אך מגיש חמאה חלב ובשר. מי הוא הנער שמכין את הבשר? מדוע החליט אברהם להביא דווקא לו את הבשר? (רש"י יח,ז) ישמעאל. לחנכו במצוות
- איזה כללי נימוס אנו לומדים מהמלאכים? (רש"י יח,ח) על אף שהמלאכים לא היו צריכים לאכול, הם עשו כאילו הם אכלו, כדי לא לבייש את אברהם שטרם ועמל על הסעודה. ומכאן אנו לומדים כללי נימוס למי שמתארח שיאכל מהסעודה שהכין בעל הבית על אף שאינו רעב או שאינו רוצה.
- איך לומדים ששרה הייתה צנועה? (רש"י יח,ט) שרה הייתה באהל והמלאכים ידעו זאת אך שאלו כדי לחבבה על אברהם
- מה מבשרים המלאכים לאברהם? (יח,י) ששרה תלד בן
- שרה עומדת באהל ושומעת את המלאך. מה עושה שרה ומדוע? (יח,יב). שרה צוחקת כיוון שהתקשתה להאמין שבגילה וביל אברהם עדיין יש סיכוי שהיא תהיה בהריון
- שרה אומרת "אודני זקן" ואילו הקב"ה אומר לאברהם ששרה אמרה על עצמה: "ואני זקנת". מה הסיבה לכך? (רש"י יח,יג) שרה אמרה שאברהם זקן, ואילו ה' אומר לאברהם ששרה אמרה שהיא זקנה. ה' שינה את דבריה מפני השלום בינה לבין אברהם, שלא יכעס אברהם שאשתו אמרה שהוא זקן.

משא ומתן על סדום

אנשי סדום היו רשעים מאוד והקב"ה החליט להחריב את העיר עם האנשים שבה. אברהם אבינו, איש החסד, מנסה להציל אותם.

- מה הסיבה שהחליט ה' לגלות לאברהם על החלטתו להחריב את סדום? (רש"י יח,יז) הקב"ה נתן את הארץ לאברהם והערים הללו שייכות לו ולכן הקב"ה לא רצה להשמידם ללא הודעה לאברהם
- הקב"ה, לפני החריבת סדום יורד לראות 'הכצעקתה הבאה אל' המילה מורכבת: האם כמו הצעקה שלה. עפ"י רש"י בצעקה של מי מדובר (2 אפשרויות)? 1. צעקתה של המדינה 2. צעקתה של אותה אישה שנתנה מזון לעני והרגו אותה ביסורים - מופיע במדרש לעיל
- מהיכן לומדים (מאיזה מילים בפסוק) שאברהם פונה אל ה' ומדבר קשות, בפיוס ובתפילה (רש"י יח,כג) מהמילים "ויגש אברהם" הגש למלחמה מיואב, הגשה לפיוס ויגש אליו יהודה והגשה לתפלה מאליהו הנביא
- כיצד אברהם מבקש מה' לא להחריב את סדום? האף תספחה(תהרוג) צדיק ___ עם ___ רשע" (יח,כג)
- עבור כמה צדיקים אברהם מבקש לא להחריב את סדום? (יח, כד-לב)
- למה אברהם רומז בביטוי "זנכתי עפר ואפר"? (רש"י יח,כז) אברהם רומז לשני דברים שהיו עלולים לקרות לו לולי רחמיו של ה'. 1. להיות עפר - אברהם היה יכול למות על ידי המלכים, להיקבר ולהפוך לעפר. 2. אפר - אברהם היה יכול להישרף בכבשן דאש של נמרוד, ולהיות אפר. את הרחמים הללו אברהם מנסה להפנות ליושבי סדום
- מדוע אברהם לא ממשיך לבקש על פחות מעשרה אנשים (רש"י יח,לב) - כיוון שדור המבול היו 8 + הקב"ה = 9 והעולם לא ניצל ולכן אין סיבה לבקש על פחות מתשעה.

הפיכת סדום

אל סדום מגיעים שני מלאכים: אחד להציל את לוט האחיין של אברם והשני להשחית את העיר. לוט שיושב בשער העיר, מזמין את המלאכים לביתו.

1. מדוע המלאכים מגיעים רק בערב לסדום(רש"י יט,א)? מלאכי רחמים היו וממתנים שמא יוכל אברם ללמד עליהם זכות
2. מדוע לוט יושב בשער העיר סדום (רש"י יט,א)? באותו יום מינהו שופט אליהם
3. מדוע לוט אומר למלאכים "לינו" ורק אחר כך "ורחצו רגלכם"? (רש"י יט,ב) בסדום היה אסור להכניס אורחים. לוט פחד שאנשי סדום יראו שהוא מארח ויהרגו אותו, לכן אמר למלאכים לישון קודם ואז לרחוץ את רגליהם, כדי שאם יבואו אנשי סדום יראו שרגליהם מלוכלכות ויחשבו שהם באו עכשיו.
4. מדוע לוט אפה להם מצות ולא הביא להם לחם? (רש"י יט,ג) מכיוון שהיה אז פסח.
5. אנשי סדום ששָׁנְאוּ אורחים בערים התאספו מסביב לביתו של לוט וביקשו ממנו להוציאם. לוט לא רצה לפתוח לאנשי סדום את הדלת. מה ניסו אנשי סדום לעשות? (יט,ט) לשבור את הדלת ולהיכנס בכח
6. במה המלאכים היכו את האנשים שניסו לפרוץ לבית? (רש"י יט,יא) הכו אותם בסנוורים, כלומר, גרמו להם לעיוורון.
7. המלאכים מבשרים ללוט שגשלוהו להחריב את העיר ועליו לצאת לצאת במהירות מן העיר עם משפחתו. כמה ילדים היו ללוט? (רש"י יט,יד) 4 בנות. שתיים נשואות ושתיים מאורסות
8. כשעלה השחר המלאכים לחצו על לוט ומשפחתו לצאת מהעיר. מדוע לוט מתמהמה? (רש"י יט,טז) כדי להציל את ממונו
9. המלאך מבקש מלוט לברוח אל ההר כדי שלא ימות. כיצד מפרש רש"י את הכתוב: "פן תדבקני הרעה" (רש"י יט,יט) לוט רצה לברוח לצוער בניגוד למלאכים שאמרו לו לברוח להר שם יושב אברם, מכיוון שאם הוא היה הולך למקום אנשים צדיקים הוא יחשב ביחס אליהם כרשע, ואילו בסדום או בצוער הוא יחשב צדיק כי הם רשעים
10. לוט טען שלא יספיק להגיע להר והוא מעדיף לברוח לעיר הקרובה. מה שמה ולמה דווקא לשם לוט רצה לברוח? (רש"י יט,כ) צוער, כיוון שלא נתמלאה סאתה עדיין לא הספיקה לעשות הרבה עברות ולכן לא תיחרב
11. מה הקב"ה ממטיר על סדום ועמורה(יט,כד)? גפרית ואש מן השמים
12. אברם משקיף על סדום ועמורה בבוקר. מה הוא רואה? (יט,כה) עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן

שרה בבית אבימלך

אברם אבינו עובר להתגורר בעיר גרר בגלל שחרבו הערים סדום ועמורה ולא עברו שם עוד אנשים. אבימלך מצווה לקחת את שרה אליו לאישה.

1. מדוע אברם אבינו אומר ששרה היא אחותו? (כג,ב) כדי שלא יהרגו אותו ויקחו את שרה לאבימלך
2. מה אומר הקב"ה לאבימלך בחלום הלילה? (כג,כג) הנך מת על האישה אשר לקחת והיא בעולה בעל
3. במה אבימלך מאשים את הקב"ה (רש"י כד,ד)? שהקב"ה הורג את הצדיקים שאולי זו דרכו כמו שהרג את דור המבול והפלגה "על לא עוול בכפם"
4. אבימלך מציג את עצמו כצדיק. כיצד מפרש רש"י את המילים: "לא נתתיך"? (רש"י כו,ו) לא בגלל שאתה לא רצית לגעת בה אלא שהקב"ה מנע ממך
5. מה מצווה הקב"ה את אבימלך לעשות? מה יקרה אם לא יעשה זאת? (כו,ז) להחזיר את שרה לאברם. אם לא, הוא אשר לו ימותו
6. מה הקשר המשפחתי של אברם ושרה (לפני שהתחתנו)? (רש"י כז,ב) אברם היה דוד של שרה (הייתה בתו של הרן)
7. מדוע נותן אבימלך לאברם "צאן ובקר ועבדים ושפחות"? (רש"י כז,ד) כדי שיתפייס ויתפלל עליו
8. אברם אבינו מתפלל על אבימלך ועבדיו. מה היה העונש שקיבלו על לקחת שרה לאבימלך? (כז,ח) הנשים בממלכתו של אבימלך לא יכלו ללדת

לידת יצחק

1. מה באה ללמד סמיכות הפרשיות (אברם מתפלל על אבימלך, הולדת יצחק)? (רש"י כא,א) מי שמתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר נענה תחילה, שהרי אברם התפלל שאבימלך ואנשי ביתו יחזרו ללדת, ומיד אחרי זה שרה ילדה.
2. כעבור כמה זמן אברם עושה ברית מילה ליצחק (כא,ד) שמונה ימים
3. בן כמה היה אברם כשיצחק נולד? (כא,ה) 100
4. למה קוראים ליצחק יצחק? (כא,ו) כי שרה אמרה צחוק עשה לי אלוקים
5. מדוע נכתב "היניקה בנים שרה" והרי יש רק את יצחק? (רש"י כא,ז) ביום המשתה הביאו הנשים את התינוקות שלהן ושרה היניקה אותם כיוון שהיו אומרות ששרה לא ילדה את יצחק אלא הביאו תינוק מהשוק

יצחק וישמעאל

שרה אימנו רואה את התנהגותו של ישמעאל ומבקשת מאברם לגרש את בן האמה "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק".

1. מה לומדים מהפסוק "...כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני..." על הריב יצחק וישמעאל (רש"י כא,י)? ישמעאל רב עם יצחק על הירושה וניסה להרוג את יצחק באמצעות חץ וקשת תוך כדי "משחק"
2. מדוע דברי שרה היו רעים בעיני אברם (2 סיבות)? (רש"י כא,יא) 1. על כך שיצא לתרבות רעה. 2. על כך שהוא צריך לגרש אותו
3. מהיכן לומדים ששרה הייתה נביאה גדולה מאברם? (רש"י כא,יב) נאמר "שמע בקולה" - בקול רוח הקודש שבה ומכאן למדנו שאברם היה טפל לשרה בנביאות
4. אברם משכים בבוקר ושולח את הגר וישמעאל למדבר עם לחם וחמת מים. מדוע אברם נותן להגר רק לחם וחמת מים? (רש"י כא,יד) כיון שהיה שונאו שיצא לתרבות רעה
5. כיצד לומדים שתפילת החולה על עצמו מתקבלת יותר מתפילת אחרים עליו (רש"י כא,יז)? כיוון שכתוב שקב"ה שומע את קול הנער ולא את קולה של הגר.
6. לאחר שנגמרו המים בחמת, הגר זורקת את ישמעאל תחת אחד השיחים. הקב"ה שומע את קול ישמעאל "באשר הוא שם". מה כוונת הכתוב? (רש"י כא,יז) הקב"ה דן את האדם לפי מעשיו בזהויה ולא על מעשים שעתידי לעשות
7. כיצד ניצל ישמעאל? (כא,יט) פקח את עיני הגר והיא מצאה באר מים ממנו השקתה את ישמעאל.

ברית עם אבימלך

אבימלך רואה את ברכת ה' במעשי אברם והניסים שהקב"ה עושה לו ולכן רוצה לכרות ברית עם אברם שיעשה חסד עם זרעו אחריו.

1. איזה דברים ראה אבימלך שגרם לו לרצות ברית עם אברם (רש"י כא,כב) ניצל מחורבן סדום, ניצח את המלכים ושרה אימנו נפקדה בהריון בגיל מבוגר
2. אברם אבינו מוכן לכרות ברית אך מתווכח עם אבימלך. על מה הויכוח? (כא,כד) אברם הוכיח אותו על כך שעבדו גזלו מים מבאר שאברם אבינו חפר
3. אברם לוקח שבע כבשות ונותן לאבימלך. למה? (כא,ל) כדי שזה יהיה לעדה=לעדות שאברם חפר באר זאת.
4. מה הסימן שראו עבדי אבימלך לכך שהבאר המדוברת שייכת לאברם? (רש"י כא,ל) המים עולים לקראת אברם
5. מה היה שם המקום בעקבות השבועה? (כא,לא) באר שבע
6. מהם שני פירושים למילה 'אשל'. (רש"י כא,לג) 1. פרדס להביא ממנו פירות לאורחים. 2. אכסניה ובה פירות.
7. מה הקשר בין נטיעת האשל של אברם לבין הקריאה בשם ה' שבהמשך הפסוק? (רש"י כא,לג) אנשים שעברו ליד האשל אכלו ממנו ואברם אמר להם שמי שהם אוכלים מפירותיו של הקב"ה, ועל ידי כך היה מתקדש שמו של ה' בעולם.

עקידת יצחק

הקב"ה מנסה את אברם בניסיון הגדול מכולם - עקידת יצחק על אחד ההרים שהקב"ה יראה לאברם. אברם אבינו באמונתו הגדולה לא מהרהר אחרי בקשת ה'.

1. מה לומדים מהכתוב: "אחר הדברים האלה" על הויכוח בין ישמעאל ליצחק? (רש"י כב,א) ישמעאל התפאר שעשה ברית בגיל 13 ולא התלונן ויצחק אמר לו שאם הקב"ה יבקש ממנו להיזבח הוא לא יחסם
2. מדוע ה' היה צריך כל כך לפרט בדבריו - את בנך, את יחידך, אשר אהבת, את יצחק? ולא אמר 'קח את יצחק'? תן סיבה אחת (רש"י כב,א) 1. כדי שאברם לא ישתגע כשישמע שהוא צריך להקריב את יצחק.
2. כדי לחבב עליו את המצווה (כלומר, כדי שישתוקק).
3. מדוע אברם השכים בבוקר? (רש"י כב,ג) הוא הזדרז למצוות ה'.
4. מי היו שני נעריו של אברם? ומדוע מצטרפים שניהם (רש"י כב,ג) ? אליעזר וישמעאל. אין אדם חשוב רשאי לצאת לדרך בלא שני מלווים כך שתמיד יהיה רציפות ליד אברם
5. למה ה' חיכה שלושה ימים עד שהראה לאברם את המקום? (רש"י כב,ד) כדי שלא יאמרו שאברם הקריב את בנו בשיגעון של רגע, או שהתבלבל וכד'.
6. כיצד ידע אברם שהגיעו למקום? (רש"י כב,ד) ראה עננים קשורים להר
7. אברם מצווה את הנערים להישאר למטה ואברם ויצחק עולים בהר. מה יצחק שואל את אברם? (כב,ז) איזה חשה לעולה?
8. מה לומדים מהכתוב: "יראה לו השה" (רש"י כב,ח) שהוא עתיד להיות הקורבן א-להים יראה לו השה' - ואם אין שה, אז - 'לעולה בני' .
9. אברם אבינו לוקח את המאכלת(סכין גדולה) לשחוט את יצחק לאחר שעקד(קשר) אותו על המזבח שבנה. מי קורא לאברם ומה מצווה אותו? (כב,יב) מלאך ה', אל תשלח ירך אל הנער
10. מדוע המלאך כופל את דבריו אל תשלח ירך אל הנער? זגם יאל תעש לו מאומה? (רש"י כב,יב) אחרי האמירה הראשונה היה אפשר לחשוב שאמנם להרוג את יצחק אסור אך לעשות בו פצע קטן או שריטה זה מותר - ולכן בא המלאך לומר שגם זה אסור.
11. מה פירוש הכתוב "כי עתה ידעתי" (רש"י כב,יב)? אומר המלאך בשם ה' - מעתה יש לי מה להשיב לשטן ולאומות התמהים מה חיבתי אצלך, יש לי פתחון פה, עכשיו שרואין כי ירא אלהים אתה
12. את מי אברם מעלה לעולה? היכן הוא היה? (כב,יג) איל שנאחז בסבך בקרניו
13. בסוף הפרשה מתבשר אברם על לידת רבקה